

ИСТОЧНИКИ ПРИМЕРОВ

- М.Д. – *Даніловіч, М. А.* Дыялектныя фразеалагізмы з архаічнымі кампанентамі / М. А. Даніловіч // Вес. Нац. акад. навук Беларусі. Сер. гуманіт. навук. – 2006. – № 3. – С. 117–121.
- С.К. – *Кавалёнак, С. К.* Узаемасувязь значэнняў спосабаў дзеяслоўнага дзеяння са значэннямі пераходнасці і зваротнасці / С. К. Кавалёнак // Беларус. лінгвістыка. – 2006. – Вып. 58. – С. 103–111.
- L.P. – *Polanyi, L.* Discourse structure and sentential information structure / L. Polanyi, M. van den Berg, D. Ahn // J. of logic, lang. a. inform. – 2003. – № 12. – P. 337–350.
- M.M. – *Mithun, M.* Beyond the core: Typological variation in the identification of participants / M. Mithun // Intern. j. of Amer. linguistics. – 2005. – Vol. 71 (4). – P. 445–472.
- T.D. – *Dijk, T. van.* A note on the partial equivalence of text grammars and context grammars / T. van Dijk // Ling. perspectiven : 7th Ling. colloquium, Nijmegen, 1972 / ed.: A. P. Ten Cate, P. Jordens. – Tübingen, 1973. – P. 75–87.

The paper focuses on generalization as a universal feature of scientific texts and explores existing approaches to its definition. It is suggested that a combination of semantic, functional and pragmatic peculiarities of scientific generalizations could be used to distinguish between their concrete realizations.

А. А. Салавей

ЭКСПЛИКАТАРЫ ВЕРАГОДНАСЦІ, ЗАСНАВАНАЙ НА ВЕДАННІ: ФУНКЦЫЯНАЛЬНА-СЕМАНТЫЧНЫ АСПЕКТ (на матэрыяле беларускіх і англійскіх часопісных рэцэнзій)

Прааналізавана праблематыка верагоднасці, заснаванай на веданні, вылучаны яе інварыянтныя кагнітыўна-семантычныя прыметы. Вызначаны семантыка і прагматычныя функцыі рэпрэзэнтантаў верагоднасці, заснаваннай на веданні, іх агульныя і лінгва-спецыфічныя характарыстыкі ў часопісных рэцэнзіях на беларускай і англійскай мовах.

Верагоднасць – лінгвапрагматычная катэгорыя, абумоўленая наяўнасцю суб'екта ісціны ў камунікацыі. Асноўныя ўласцівасці верагоднасці – варыятыўнасць (што з'яўляецца бяспрэчна верагодным для аднаго суб'екта, можа быць недастаткова верагодным для іншага), залежнасць ад суб'екта пазнання і маўлення. Філасофскае разуменне верагоднасці складаюць ментальныя канцэпты «веданне», «вера», «меркаванне».

Сучасны погляд на вывучэнне катэгорый *веданне – вера – меркаванне* заснаваны на прынцыпе іх узаемасувязі і магчымасці ўзаемапераходу. Так, Н. К. Рабцава адзначае, што «веданне нельга разглядаць ізалявана, асобна ад яго суб'ектыўнага “контрагента” – меркавання; ...веданне і меркаванне ўзаемадзеінічаюць. Паміж імі няма пэўнай мяжы: яны могуць пераходзіць адно ў адно: веданне можа ператварыцца ў непраўдзівае прадстаўленне – меркаванне, якое, у сваю чаргу, можа ператварацца ў новае веданне... – фактуальнае, аб'ектыўнае; меркаванне – суб'ектыўнае, мадальнае, ацэначнае» [1, с. 272].

Фактычным матэрыялам даследавання паслужылі 100 беларуска-і англамоўных тэкстаў часопісных рэцэнзій на кнігі (па 50 рэцэнзій на кожнай мове, адабраных з часопісаў «Літаратура і мастацтва», «Дзеяслоў», «Маладосць», «The Guardian», «The Independent», «The Standard» за 2017–2018 гг.).

Рэцэнзія (ад лац. *Recensio* ‘разгляд’) – адзін з жанраў крытыкі: газетны ці часопісны водгук на мастацкі твор з мэтай яго ацэнкі і разбору. У рэцэнзій паказваюцца бібліяграфічныя дадзеныя, характарызуюцца праблематыка твора, яго літаратурныя якасці, месца ў творчасці пэўнага аўтара, у сучаснай літаратуры і г.д. [2]. Сёння дадзены жанр запатрабаваны і становіцца адным з асноўных відаў «журналісцкай» крытыкі, рэалізуючы перш за ўсё рэкламныя мэты. Заахваціць чытача купіць тую ці іншую кнігу – гэтая мэта выдавецкай палітыкі ўвасабляецца часцей за ўсё ў рэцэнзій.

Функцыянальна-семантычнае поле верагоднасці фарміруецца мадальнымі адзінкамі з наступнымі інварыянтнымі характарыстыкамі: 1) сема ўпэўненасці, якая носіць градуальны характар: вар'іруецца ад нізкай (мінімальнай, нулявой) да максімальна высокай (абсалютнай) і рэпрэзентуецца ў канкрэтным тыпе верагоднасці; 2) якасны параметр, які выступае асновай ацэнкі верагоднасці выказвання (непасрэдная і ўскосная інфармацыя); 3) колькасны параметр: дастатковасць/недастатковасць суб'ектыўных і аб'ектыўных падстаў для ідэнтыфікацыі прапазіцыі як адпаведнай рэчаіснасці; 4) прагматычны параметр: адказнасць адрасанта за праўдзівасць прапазіцыі (нізкая, сярэдняя, высокая).

Колькасны параметр – вядучы фактар пры вызначэнні верагоднасці інфармацыі, паколькі ён прадвызначае ступень упэўненасці суб'екта ў праўдзівасці прапазіцыі і заключаецца ў наяўнасці аб'ектыўных і суб'ектыўных падстаў. Дастанковасць аб'ектыўных падстаў – умоўная ўзгодненасць паміж адрасантам і знешнім светам, у функцыі якога выступаюць адрасаты, перакананасць усіх камунікантаў у праўдзівасці прапазіцыі; дастатковасць суб'ектыўных падстаў – умоўная ўзгодненасць паміж адрасантам і яго

ўнутраным светам, перакананасць адрасанта ў адпаведнасці зместу выказвання рэчаіснасці. Карэляцыя паміж суб'ектыўнымі і аб'ектыўнымі падставамі і абумоўлівае кваліфікацыю суджэння як *ведання*, *веры* ці *меркавання*.

З улікам мадальнай тэорыі І. Канта і полевых кагнітыўна-семантычных характарыстык прапануецца аўтарская тыпалогія верагоднасці: верагоднасць, заснаваная на *веданні*; верагоднасць, заснаваная на *веры*; верагоднасць, заснаваная на *меркаванні*.

Верагоднасць, заснаваная на веданні, грунтуецца на максімальна высокай упэўненасці суб'екта маўлення ў прапазіцыі выказвання. Кваліфікацыя суджэння як ведання прадугледжвае наяўнасць дастатковых падстаў з аб'ектыўнага і суб'ектыўнага бакоў для прызнання зместу выказвання праўдзівым, што заключаецца ва ўзгодненасці паміж усімі камунікантамі наконт адпаведнасці прапазіцыі рэчаіснасці.

Для кваліфікацыі выказвання як абсалютна праўдзівага дадзены тып верагоднасці не патрабуе ніякіх моўных паказчыкаў [3]. Сам факт адсутнасці эксплікатараў верагоднасці, заснаванай на веданні, абумоўлівае прыналежнасць прапазіцыі да прапанаванага тыпу. Верагоднасць, заснаваная на веданні, успрымаецца як норма, якая не патрабуе дадатковага абгрунтавання. Асноўны сродак выражэння гэтай нарматыўнай верагоднасці – дзеясловы ў форме індывідуальнага, пры дапамозе якіх і канстатуецца наяўнасць фактаў. Аднак пры аналізе рэцэнзій сустракаюцца маркёры *вядома, што* (3,7 %) і *ведаю, што* (1 %), мадальныя словы (*сапраўды, насамрэч, насампраўдзе, праўда, напраўду*), якія акцэнтуюць адпаведнасць фактаў рэчаіснасці, не ўзмацняючы ступень упэўненасці моўцы ў іх праўдзівасці. Маркёры верагоднасці, заснаванай на веданні, у беларускіх часопісных рэцэнзіях складаюць 29,9 % ад агульнай колькасці эксплікатараў верагоднасці.

Ядром мікраполя верагоднасці, заснаванай на веданні, з'яўляецца эксплікатар *ведаю, што* са значэннем 'мець веды, усведамляць, уяўляць, разумець што-небудзь'. Гэтая мадальная адзінка найбольш набліжаная да прататыпу, паколькі выражае *веданне* ў якасці першаснай функцыі, актуалізуе максімальна высокую ступень упэўненасці адрасанта ў праўдзівасці прапазіцыі, эксплікуе наяўнасць у моўцы дастатковых аб'ектыўных і суб'ектыўных падстаў для прызнання суджэння праўдзівым. Выкарыстанне маркёра *ведаю, што* і яго сінтаксічных мадыфікацый абумоўлена гатоўнасцю адрасанта ўзяць на сябе адказнасць за праўдзівасць зместу выказвання.

Перыферыю мікраполя верагоднасці, заснаванай на веданні, складае выказнік у безасабовай форме *вядома*. Семантыка эксплікатара *вядома* змяшчае тры семы: **1. безасаб. ф.**, выказнік Аб наяўнасці якіх-н. звестак; **2. наб. сл.** Зразумела, канечне; **3. часц. сувярдж.** Бясспрэчна [4]. Дадзеная

адзінка належыць да маркёраў верагоднасці, заснаванай на веданні, толькі ў сінтаксічнай функцыі выказніка з семай аб наяўнасці якіх-небудзь звестак: **Вядома, што** пасля ў *Максіма яшчэ былі глыбокія ўзаемныя пачуцці да іншай жанчыны* (Т. Будовіч-Барадуля); **Вядома**, *дзіцячая кніга не павінна несці адчування безвыходнасці* (Ж. Капуста). Імкненне адрасанта да аб'ектыўнасці, непрадузятасці пры выражэнні суджэнняў абумоўлівае выкарыстанне падобнага маркёра ў рэцэнзіях. Паказчык *вядома* ў функцыі пабочнага слова і часціцы змяшчае сему ўпэўненасці, адсутнасці сумненняў, што дазваляе аднесці яго да маркёраў верагоднасці, заснаванай на веры, а значыць, дадзены эксплікатар утварае пераходную зону паміж дзвюма мікрапалямі верагоднасці.

Маркёр *вядома* ў ініцыяльнай пазіцыі дапускае магчымасць дваякай інтэрпрэтацыі: эксплікуе агульнараспаўсюджанае веданне, носьбітам якога з'ўляецца і рэцэнзент у тым ліку ці веру адрасанта ў адпаведнасць зместу выказвання рэчаіснасці, заснаваную на яго ўласнай перакананасці: **Вядома**, *ёсць тут і сусед, з якім галоўны герой абмяркоўвае лад жыцця шпакоў і пытанні сусветнай палітыкі* (А. Лапіцкая); **Вядома**, *не магла застацца без увагі Васіля Найдзіна, які амаль усё жыццё працуе ў літаратурнай сферы, выдавецка-кніжная тэма* (З. Драздова). Дадавая адзінка можа выступаць у якасці мадальнага пабочнага слова і дзеяслова-выказніка ў складаным сказе, што тлумачыцца незавершанасцю працэсу пераходу знамянальных слоў у мадальныя. Не страціўшы ранейшых уласцівасцей, слова набыло новыя, якія суіснуюць у адной адзінцы, у выніку чаго з'яўляюцца сінкрэтычныя, гібрыдныя ўтварэнні, што ў сукупнасці складаюць зону сінкрэтызму. Пры аналізе падобных выпадкаў не варта імкнуцца да адназначнага адказу: указанне на магчымасць дваякай кваліфікацыі – лепшы паказчык авалодання матэрыялам [5, с. 160].

Перыферыю мікраполя верагоднасці, заснаванай на веданні, таксама складаюць пабочныя словы і прыслоўі, якія падкрэсліваюць фактуальны статус дыктумнай часткі выказвання: *сапраўды* (12,8 %), *зразумела* (1 %), *насамрэч* (3,7 %), *насампраўдзе* (0,3 %), *праўда* (5,7 %), *напраўду* (1,7 %). Адрасант выкарыстоўвае гэтыя маркёры для акцэнтацыі праўдзівага адлюстравання аб'ектыўнай рэчаіснасці ў прапазіцыі, аднак адказнасць за праўдзінасць нясе не толькі аўтар рэцэнзіі, але і грамадства ўвогуле.

Сапраўды 1. прысл. на самай справе; 2. у знач. пабочн. слова на самай справе [6]. **Сапраўды**, *ва ўсіх творах Марыі Роўда галоўныя героі значна больш камфортна пачуваюцца ў кампаніі дзядоў-бабуль, а не бацькоў* (Ж. Капуста). Выкарыстоўваючы мадальнае слова *сапраўды*, адрасант падкрэслівае верагоднае адлюстраванне ў прапазіцыі аб'ектыўнай рэчаіснасці.

Зразумела 1. у знач. *пабочн. слова* вядома, канечне; 2. у ролі *выказн.* ясна [6]. Пабочнае слова *зразумела* рэпрэзентуе разумны пачатак, які выступае падставай для абсалютнай упэўненасці адрасанта ў праўдзівасці прапазіцыі: любы суб'ект у адпаведнасці з законамі розуму прыйдзе да той жа высновы: *Пісьменнікі, журналісты, знаёмячы з пэўным чалавекам, зразумела, не абыходзяць увагай і ягоных бацькоў* (А. Дзяшко). У сінтаксічнай ролі выказніка акцэнтуюцца гарант верагоднасці прапазіцыі, у функцыі якога выступае не толькі адрасант, але і іншыя ўдзельнікі камунікацыі, знешняя ў адносінах да іх сіла: натуральная прырода рэчаў, розум, нарматыўныя ўяўленні пра свет: *Але ж усім зразумела, наколькі гэта рэальна* (Ю. Ваўчок).

Эксплікатар *зразумела* (як і *маркёр вядома*) у ініцыяльнай пазіцыі можа быць кваліфікаваны дваяка: як мадальнае пабочнае слова і як дзеяслоў-выказнік у складаным сказе: *Зразумела, такая мэтавая ўстаноўка была прадыктавана не дамовамі «с редакцыямі і издательствами», а выключна «зовом» і «долгом» сэрца перакладчыка, яго ўдзячнасцю той зямлі, якая яго нарадзіла і дала крылы для творчага палёту* (В. Макарэвіч).

Насамрэч 1. у знач. *пабочн. слова* на самай справе, сапраўды [Там жа]: *Насамрэч, усе тэксты названыя апавяданнямі адно дзеля зручнасці* (Н. Грышчук).

Насампраўдзе 1. на самай справе, сапраўды [Там жа]: *Аднак лістападаўскім, ужо крыху прыснежаным надвячоркам да яго ўсё часцей прыходзяць скрушныя думкі пра тое, што насампраўдзе слова тую чароўную сілу ўжо даўно страціла і «б'ецца аб сцяну глухую»* (А. Дзяшко).

Праўда 1. у ролі *выказн.* ужываецца для пацвярджэння слоў суб'екта, азначае: сапраўды, на самой справе так; 2. у знач. *пабочн. слова* сапраўды, на самой справе; 3. у знач. *уступальн. злучн.* хоць (хаця) [Там жа]. Мадальнае слова *праўда* рэпрэзентуе ўнутраны дыялог, мысленную размову адрасанта з патэнцыяльнымі адрасатамі: *Менавіта таму кожная публікацыя суправаджаецца кароткім жыццяпісам. Праўда, часам у іх ёсць і белыя плямы* (З. Драздова).

Напраўду 1. на самой справе, сапраўды [Там жа]: *І ў гэтым нашмат болей праўды, чым у надакучліва-настальгічных згадках пра родную бацькоўскую хату, дзе можна спачыць душой, бо напраўду гэтая прапісаная да дробных дэталю карціна ўжо сталася толькі мастацкім вобразам* (Ж. Капуста).

Мадальная фраза *лічу, што* заслугоўвае асаблівай увагі па прычыне таго, што некаторыя лінгвісты [7] адносяць яе да класа *маркёраў* ведання. Аднак

семантыка дзеяслова *лічыць* змяшчае сему меркавання: *думаць, меркаваць, мець думку наконт чаго-н.* [6]. Гэта дазваляе нам адносіць дадзеную адзінку да паказчыкаў верагоднасці, заснаванай на меркаванні.

Маркёры верагоднасці, заснаванай на веданні, выконваюць прагматычную функцыю эксплікацыі згоды адрасанта з якім-небудзь фактам, суджэннем, што адначасова акцэнтуюе праўдзівасць прапазіцыі і зніжае долю аўтарскай адказнасці за вылучэнне дадзенай ідэі. Рэпрэзентанты верагоднасці, заснаванай на веданні (*сапраўды, насамрэч, на самой справе*), падкрэсліваюць пацвярджэнне адрасантам першапачатковага суджэння, якое, магчыма, прадугледжвала наяўнасць сумненняў у яго праўдзівасці: *Беларуская літаратура часам сапраўды ўдае на застылы ў часе артэфакт безразважлівасці* (Ж. Капуста). Выкарыстоўваючы мадальнае слова *сапраўды*, адрасант акцэнтуюе ўпэўненасць у тым, што беларуская літаратура – застылы ў часе артэфакт безразважлівасці, аднак носьбітам адказнасці за дадзеную выснову ён не з’яўляецца.

Ядро мікраполя верагоднасці, заснаванай на веданні, у англійскай мове – прэдыкат *to know*, які мае значэнне *be absolutely certain or sure about something* [8] ‘быць абсалютна ўпэўненым у чым-н.’ (тут і далей пераклад наш. – А. С.). Менавіта сема *абса-лютнай упэўненасці* з’яўляецца вызначальнай пры кваліфікацыі лексемы як маркёра верагоднасці, заснаванай на веданні.

Як правіла, верагоднасць, заснаваная на веданні, у англійскай мове выражаецца экспліцытна з дапамогай абвеснага ладу дзеяслова. Аднак фактуальны статус дыктумнай часткі выказвання часта акцэнтуюцца наступнымі маркёрамі ведання ў англійскіх часопісных рэцэнзіях.

1. Мадальнымі прыслоўямі *actually* (3,6 %), *really* (6 %), *indeed* (3,3 %) з семай падкрэслівання праўдзівасці дыктумнай часткі выказвання:

Actually adv. You use actually to indicate that a situation exists or happened, or to emphasize that it is true [9] ‘выкарыстоўваецца для ўказання на тое, што сітуацыя існуе (існавала) ці для таго, каб падкрэсліць яе праўдзівасць’: *Many of them will be men who won’t actually need to read it* (G. Hinsliff) ‘Многія з іх будуць тымі людзьмі, каму, на самай справе, не трэба чытаць яе’;

Really adv. You can use really to emphasize a statement [Там жа] ‘выкарыстоўваецца для акцэнтуацыі сцвярджэння’: *Perhaps that could really be the economics text a new generation is looking for* (A. Minton) ‘Магчыма, гэта сапраўды той эканамічны тэкст, які шукае новае пакаленне’;

Indeed adv. You use indeed to confirm or agree with something that has just been said [Там жа] ‘выкарыстоўваецца, каб пацвердзіць або пагадзіцца з тым, што толькі што было сказана’: *Indeed the numbers killed in wars since 1945 will, in the coming decades, inevitably exceed the death toll of the second world*

war (D. Olusoga) ‘Сапраўды, колькасць людзей, загінуўшых у войнах з 1945 года, у бліжэйшыя дзесяцігоддзі непазбежна перавысіць колькасць загінуўшых у Другой сусветнай вайне’.

2. Ідыёмамі *in fact* (2,7%), *in truth* (0,3%) для падкрэслівання фактуальнага статусу прапазіцыі:

In fact used to emphasize the truth of an assertion [8] ‘выкарыстоўваецца, каб падкрэсліць праўдзівасць сцвярджэння’: ***In fact***, *before we know it, he has already agreed to get out of the car, catch a train back to New York* (J. Harrison) ‘На самой справе, перш чым мы даведваемся пра гэта, ён ужо выходзіць з машыны і адпраўляецца на цягніку назад у Нью-Ёрк’;

In truth really; *in fact* [Там жа]: ***In truth***, *there has been no shortage of neuroscientific investigations, but it’s hard to resist the conclusion that these have been blind alleys* (R. McCrum) ‘Па праўдзе кажучы, не было недахопу ў нейрафізічных даследаваннях, але цяжка супраціўляцца выснове, што гэта быў тупік’.

3. Структурна-семантычнымі тыпамі галоўнай часткі складаназалежнага сказа з эпістэмічным модусам ведання:

а) галоўная частка выражана безасабовай канструкцыяй з мадальным прыметнікам, які і з’яўляюцца паказчыкам верагоднасці: *true/it’s true* (0,9%): ***it is also true*** *that he rose to the first place on television* (A. Gottlieb) ‘таксама праўда, што ён падняўся на першае месца на тэлебачанні’;

б) галоўная частка эксплікуе модус агульнараспаўсюджанага ведання: *it was well known* (0,3%): ***It was well known that*** *Murphy had been planning for this event and was ready to take over Scottish Labour and mould it in his “unprincipled” image* (P. Bryan) ‘Было добра вядома, што Мэрфі рыхтаваўся да гэтай падзеі і быў гатовы заваяваць рабочую партыю Шатланды і сфармаваць яе ва ўласным «беспрынцыповым» вобразе’.

Эксплікатары верагоднасці, заснаванай на веданні 3а) і 3б), маніфестуюць канстатацыю факта, не адлюстроўваючы асабістую пазіцыю адрасанта;

в) галоўная частка выражана ментальным прэдыкатам *to know* з суб’ектам *I* (1,2%) або інклюзіўным суб’ектам *we* (0,9%): ***We know*** *Ferguson is right* (A. Gottlieb) ‘Мы ведаем, Фергусан мае рацыю’.

Такім чынам, маркёры верагоднасці, заснаванай на веданні, у англійскіх часопісных рэцэнзіях складаюць 19,2% ад агульнай колькасці эксплікатораў верагоднасці. Гэта абумоўлена тым, што *веданне* прадугледжвае максімальную ўпэўненасць адрасанта ў праўдзівасці прапазіцыі, што з’яўляецца вынікам балансу паміж аб’ектыўнымі і суб’ектыўнымі падставамі для прызнання суджэння праўдзівым. Англійскія маркёры верагоднасці, заснаванай на веданні, зніжаюць персанальную адказнасць адрасанта за адпавед-

насць зместу выказвання рэчаіснасці і ўмоўна ліквідуюць права адрасата мець уласны пункт гледжання наконт той ці іншай сітуацыі, таму што прапазіцыя часцей за ўсё носіць статус агульнараспаўсюджанага ведання, што не адпавядае прызначэнню рэцэнзіі як жанру публіцыстычнага медыя-дыскурсу.

У выніку супастаўляльнага аналізу выяўлены агульныя і лінгваспецыфічныя рысы ў рэалізацыі катэгорыі верагоднасці, заснаванай на веданні: самы рэкурэнтны паказчык ведання ў беларускіх рэцэнзіях – мадальнае слова *сапраўды* (12,8 % ад усіх маркёраў верагоднасці), у англійскіх – *really* (6 % ад усіх маркёраў верагоднасці). У семантычным плане мадальнае слова *сапраўды* адпавядае англійскаму *really*, што сведчыць аб выкарыстанні беларускімі і англійскімі адрасантамі эквівалентных сродкаў для эксплікацыі дадзенага тыпу верагоднасці. У семантычным і функцыянальным планах беларускія і англійскія эксплікатары верагоднасці, заснаванай на веданні, маюць наступныя рысы падабенства: маркёры ведання змяшчаюць сему акцэнтацыі фактуальнага статусу дыктумнай часткі выказвання і выконваюць наступныя прагматычныя функцыі: эксплікацыя згоды адрасанта з якім-небудзь фактам, суджэннем, павелічэнне персанальнай адказнасці рэцэнзента за адпаведнасць зместу выказвання рэчаіснасці за кошт асабістага займенніка *я* (характэрная рыса беларускіх рэцэнзій), зніжэнне персанальнай адказнасці рэцэнзента за адпаведнасць зместу выказвання рэчаіснасці за кошт інклюзіўнага суб'екта *мы, we* (больш характэрна для англійскіх рэцэнзій).

Адрозненне заключаецца ў агульнай долі маркёраў верагоднасці, заснаванай на веданні: у беларускай мове маркёры ведання займаюць другое месца па ўжывальнасці (29,9 %); у англійскай мове – трэцяе месца (19,2 %). Асноўны спосаб рэпрэзентацыі верагоднасці, заснаванай на веданні, у беларускай і англійскай мовах – пабочныя словы і прыслоўі, якія падкрэсліваюць фактуальны статус дыктумнай часткі выказвання (75 і 33 % адпаведна). Аднак беларускія рэцэнзіі змяшчаюць большую колькасць мадальных прыслоўяў, што сведчыць аб тэндэнцыі беларускіх рэцэнзентаў да экспліцытнай акцэнтацыі ведання. Выкарыстанне ідыём *in fact, in truth* для падкрэслівання фактуальнага статусу прапазіцыі характэрна для англійскіх рэцэнзій.

ЛІТАРАТУРА

1. *Рябцева, Н. К.* Язык и естественный интеллект / Н. К. Рябцева. – М. : Академия, 2005. – 640 с.
2. *Засурский, Я. Н.* Медиа́текст в контексте конвергенции / Я. Н. Засурский. – М. : Наука, 2007. – 180 с.

3. *Зеленщиков, А. В.* Пропозиция и модальность / А. В. Зеленщиков. – 2-е изд. – М. : Книжный дом, 2010. – 216 с.
4. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т. / пад агул. рэд. К. Крапівы. – Мінск : БелСЭ, 1977–1984. – 5 т.
5. *Бабайцева, В. В.* Современный русский язык : в 3-х ч. / В. В. Бабайцева. – М. : Просвещение, 1981. – Ч. 2. – 292 с.
6. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы / А. Я. Баханькоў [і інш.] ; пад агул. рэд. А. Я. Баханькова. – 5-е выд., перапрац. і дап. – Мінск : Нар. асвета, 1996. – 414 с.
7. *Рябцева, Н. К.* Ментальный модус : от лексики к грамматике / Н. К. Рябцева. – М. : Наука, 1993. – 176 с.
8. Oxford Advanced Learner's Dictionary / ed. S. Wehmeier. – Oxford : Univ. Press, 2016. – 1540 p.
9. Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary. – London : HarperCollins Publ., 2014. – 1913 p.

The article is concerned with the comparative analysis of linguistic means of realization of credibility based on knowledge in the Belarusian and English languages. The author considers credibility as a linguopragmatic category which reflects the degree of certainty/uncertainty of the subject in the truthfulness of the proposition based on the mental concepts “knowledge” – “faith” – “opinion”. Common and specific semantic-pragmatic features of realization of the credibility based on knowledge in newspaper reviews have been revealed.